

Alumnes, marxem de colònies!

Les colònies escolars són una oportunitat única per **aprendre i conviure** amb els companys de classe

ESTHER ESCOLÁN

FOTO: FCE/LA GRANJA

La canalla sol viure el fet de marxar de colònies com un moment màgic en què ells seran els autèntics protagonistes. Per a molts serà el primer cop que surten de la seva zona de seguretat, aquella on sempre hi són el pare i la mare, i fins i tot serà la primera nit que dormen fora de casa. Tota una aventura que es grava a sang i foc a la seva memòria i que constitueix una de les experiències més valuoses de la seva infantesa.

Mar Gutiérrez, que ara té 13 anys, encara recorda especialment les seves primeres colònies a Moià. Concretament, a la casa de colònies Can Vilalta, on va participar en l'Escola de Bruixots. La seva mare, Cristina Roqueta, recorda: "Ella només tenia cinc anys aleshores, però encara recorda les aventures que va viure al bosc i els tallers de màgia amb el bruixot Tabalot. Encara guarda el

carnet de bruixot que li van donar!"

Nascudes a finals del segle XIX, les colònies escolars van agafar embranzida a partir del 1906, quan l'Ajuntament de Barcelona va decidir organitzar-les amb la finalitat de contrarestar la penosa situació sanitària i escolar de molts infants de la ciutat. Aviat es van estendre a molts altres municipis fins a convertir-se en un referent clau de la pedagogia activa i del patrimoni educatiu del nostre país.

Creixement personal

Els beneficis de les colònies escolars com a eina educativa són múltiples. En paraules del cap d'educació ambiental de la Fundació Pere Tarrés, Pere Vives, "desenvolupar-se lluny de casa, en entorns diferents dels habituals, els ajuda en el seu creixement personal, i passar uns dies sense els pares, amb el suport de companys de la mateixa edat, els ajuda a prendre decisi-

ons i a ser protagonistes de les seves pròpies accions". També ho veu així Maria José Cayuela, mare del Jorge, de cinc anys, que va marxar de colònies per primer cop quan en tenia només dos: "Durant les colònies no només es deslliguen dels pares, sinó que es tornen més responsables, aprenen a fer-se les coses sols, a seguir rutines i hàbits, i coneixen més els seus companys, se socialitzen".

Pel que fa a l'edat òptima perquè la canalla marxi per primer cop de colònies, la franja d'entre els tres i quatre anys marca el punt d'inflexió. Tot i que, de vegades, segons el tarannà dels pares i de l'escola bressol, es fan abans, des de la Fundació Pere Tarrés apunten que "l'autonomia que cal tenir durant les colònies, la capacitat de reconeixement espacial i temporal, de respondre i interactuar amb els altres, etc., demana una edat mínima de cinc anys".

Objectiu educatiu

Tot i que les colònies tenen lloc fora de l'àmbit estrictament escolar i segueixen unes pautes diferents de les que es donen al centre, alinear els objectius de la sortida amb els de l'etapa educativa en què se situen les criatures és clau. El principal criteri ha de ser que el que es fa durant la sortida porti alguna cosa al currículum escolar dels participants reforçant aspectes treballats a classe. Júlia García, responsable d'educació ambiental de la Fundació Catalana de l'Esplai,

Noves necessitats, noves respostes

L'educació emocional, un valor en alça

A part d'elements més habituals, com la natura, els animals de la granja, el medi ambient, l'arqueologia i l'anglès com a fils conductors, la Granja Escola de Santa Maria de Palautordera ofereix unes estades en què l'educació emocional i en valors esquitxen cadascun dels seus programes. L'objectiu és entrenar els alumnes perquè sàpiguen gestionar les seves emocions de manera positiva i millorar les seves habilitats socials i personals, com són el treball en equip, l'empatia, la comunicació o la fortalesa interior per superar pors.

"Ho fem de manera vivencial i divertint-nos, aquesta és la clau", afirma la codirectora de la granja escola, Cristina Gutiérrez, que subratlla que les colònies són emoció abans, durant i després de viure-les. "Darrere d'aquestes sortides hi ha un aprenentatge vital que potencia la creativitat i l'autonomia personal de les criatures, augmenta l'autoestima, convida a l'acció, permet superar les pors, entrena la responsabilitat i els obliga a confiar en si mateixos", conclou Gutiérrez. Afirmacions com les d'un nen de nou anys que va visitar la granja escola fa poc i que diu que "ser valent no és no tenir por, sinó superar aquesta por" fan pensar que un canvi de xip entre la canalla és possible.

insisteix que "les escoles han de dissenyar les colònies segons els seus objectius, ja siguin educatius, de treball i relació grupal, de tancament de curs, etcètera".

En aquest sentit, Pere Vives subratlla que si la motivació o el criteri de decisió es basa només en la qualitat de la instal·lació, el servei rebut o l'aspecte purament lúdic, "l'activitat educativa queda sota el paraigua de l'oferta i la demanda, de manera que l'heterogeneïtat i la confusió és tan gran que fins i tot el mateix mestre ja no és capaç de discernir el que li convé i el que necessita". Precisament, "els objectius de la sortida i si serà important per a la seva educació" són els factors que Maria José Cayuela té en compte a l'hora de decidir si el Jorge participarà o no en unes colònies.

La influència d'aquest tipus de sortides en

CONVIVÈNCIA. Les colònies són una bona ocasió per fomentar la cohesió del grup.

l'aprenentatge dels infants és molt enriquidora. Júlia Garcia apunta que les colònies "estimulen l'observació i l'experimentació amb els elements naturals de l'entorn, el gaudi de la interacció del propi cos i dels sentits, l'esforç físic, la psicomotricitat i les noves habilitats que es posen en relleu durant les colònies".

Tanmateix, l'adquisició d'hàbits és un dels valors afegits que representen les colònies per a la canalla –i secundàriament per als seus progenitors–. Pere Vives destaca que els més petits hi adquireixen molts hàbits que experimenten per si sols per primera vegada: "Es fan el llit, paren taula, agafen una escombra, carreguen una motxilla, es dutxen, es recullen la roba... Tot això sense cap ajuda del pare o la mare". Una autonomia que comença en el precís instant que arrenquen els preparatius de les colò-

Els experts assenyalen que les colònies "estimulen l'observació i l'experimentació"

Sortir de casa fa que la canalla es desenganxi dels pares i es torni més responsable

nies. Mar Gutiérrez viu els dies previs a la sortida "molt il·lusionada i nerviosa" i la seva mare reconeix, divertida: "Repassa mil vegades la llista de tot el que ha de portar i no hi ha cap tema més de conversa a casa!"

Alguns requisits

A grans trets, les cases de colònies i aquells terrenys que formin part del seu entorn han de complir tots els requisits que marca la normativa. Factors com la idoneïtat dels espais, l'accessibilitat –especialment per als nens més petits–, la possibilitat de practicar esports i d'estar en contacte amb la natura, etc. també seran requisits a tenir en compte per les escoles, tot i que el factor que marcarà la diferència són els monitors que conviuran amb la canalla durant la sortida. Cal tenir en compte que el monitor sempre és un referent de les criatures quan estan de colònies.

Colònies i crisi Nous recursos

En els últims cursos, les repercussions de la crisi en l'economia de les famílies i en els equips docents han afectat significativament la participació dels grups escolars en les colònies. Només a les cases de colònies de la Fundació Catalana de l'Esplai, i durant l'últim curs, va produir-se una davallada de prop del 20% en les reserves d'estades de les escoles. Davant d'aquesta situació, la Fundació va posar en marxa el setembre passat una nova campanya per garantir que aquestes activitats estiguin a l'abast de tots els alumnes.

La campanya, a més de difondre la importància educativa i vivencial de les colònies, ofereix a les escoles un ajut directe en el preu final de les colònies, amb un estalvi del 20% de l'import. Un mes després de posar en marxa aquesta campanya, la Fundació Catalana de l'Esplai ha pogut celebrar que les reserves de colònies escolars són un 32% superiors a les registrades l'octubre del 2012.

Com apunta Pere Vives, "aquests monitors han de ser professionals ben formats i han de tenir com a principal horitzó l'infant o el jove que hi participa".

Un cop controlats aquests aspectes, no cal tenir cap por, perquè, a més d'esdevenir "un tresor del patrimoni educatiu català", tal com afirmen des de la Fundació Catalana de l'Esplai, l'experiència resulta molt recomanable. Cristina Roqueta subratlla el fet que les criatures estiguin ben acompanyades per monitors especialitzats que fan tot el possible perquè els nens estiguin a gust a les colònies i hi passin uns dies inoblidables, un objectiu que, des del seu punt de vista, aconseguen: "Només cal veure la cara de felicitat de la Mar quan arriba el dia de marxar de colònies". Cayuela afegeix que és "una experiència imprescindible per als infants".

La setena hora

Jaume Cela & Juli Palou

Què han d'aprendre?

Arribaran a la llar o a l'escola i els explicarem contes en què apareixen bons i dolents. Llavors s'imaginaran que hi ha una línia que separa el bé del mal, talment com ens va voler fer creure aquell governant que parlava de l'eix del mal, com si el món es repartís en dos blocs irreconciliables: a un costat les forces del bé i a l'altre les mirades més perverses que ens puguem imaginar.

Amb els anys hauran d'aprendre allò que és fonamental: que la línia no existeix, perquè el bé i el mal no es distribueixen en dos espais diferents, ni en cossos diferents, ni en maneres de fer irreconciliables. Hauran d'adonar-se que la vida és més aviat un aiguabarreig i que el gran repte, allò que de debò és important aprendre, és que les mirades del bé que conviuen dins de cadascun de nosaltres posin fre a les múltiples cares del mal.

Aquest és el gran aprenentatge a fer. El faran a poc a poc, de maneres molt diferents. Les lectures literàries els ensenyaran no a ser més bons, sinó a contemplar de quina manera altres personatges que pateixen si fa o no fa els seus problemes prenen decisions més o menys afortunades. Les lectures no literàries, relacionades amb la matemàtica, les arts, les ciències naturals o les socials, per exemple, els ensenyaran que hi ha maneres de relacionar-se amb el saber i el món generadores de cultura, i d'altres que porten a la barbàrie.

Maneres d'orientar-se

Seria fàcil educar si tot plegat consistís a saber viure a la part dels bons i amb una colla raonable de preceptes. Però aquest no és el cas. Alguns ho anomenen contingència, d'altres ambigüitat i encara n'hi ha que apunten la necessitat d'aprendre a viure sense certeses. Escolliu la manera d'anomenar-ho que més us plagui, però no perdeu mai de vista, quan entreu a l'aula, que tant si ensenyeu física com filosofia esteu mostrant maneres d'orientar-se amb el propòsit de posar ordre en un cert caos.

De la figura d'un drac que viu a fora i s'ha d'eliminar, hauríem de passar a la figura d'un drac que viu dins i que tan sols podem amansir. Els currículums s'haurien d'enlairar a partir d'aquest idea. I no oblideu que vosaltres mateixos, mestres i professors –amb els femenins pertinents– també sou currículum, perquè per a ells representeu la mostra més propera d'aquest propòsit de descaotitzar el món.

Jaume Cela és mestre i escriptor i Juli Palou és doctor en filosofia i educador

